

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predmet: Prijava teme doktorske disertacije i prijedlog Komisije za ocjenu podobnosti teme i kandidata

U skladu sa članom 33 i 34 Pravila doktorskih studija Univerziteta Crne Gore, Vijeću Filološkog fakulteta predlažemo na usvajanje Prijavu teme doktorske disertacije pod nazivom: *Primjena koncepta engleskog jezika kao lingua franca u neanglofonom akademskom kontekstu na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja*, kandidata mr Stefana Bulatovića, kao i prijedlog Komisije za ocjenu podobnosti teme i kandidata:

1. Prof. dr Igor Lakić, Filološki fakultet UCG, predsjednik,
2. Doc. dr Marijana Cerović, Filološki fakultet UCG, član,
3. Prof. dr Milica Vuković Stamatović, član (mentor).

Komisija za doktorske studije

Prof. dr Neda Andrić

Prof. dr Ljiljana Pajović Dujović

Prof. dr Milica Vuković Stamatović

PRIJAVA TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	Stefan Bulatović
Fakultet	Filološki fakultet
Studijski program	Engleski jezik i književnost
Broj indeksa	2/2018
Ime i prezime roditelja	Borko Bulatović
Datum i mjesto rođenja	17. 5. 1985.
Adresa prebivališta	Podgorica
Telefon	+382 67 576 175
E-mail	stefanbulatovic@t-com.me
BIOGRAFIJA I BIBLIOGRAFIJA	
Obrazovanje	Master studije: MA (Research Master): University of Groningen, Faculty of Arts, 2014; srednja ocjena: 8 (ekvivalentno ocjeni A) Specijalističke studije 1: Spec. Art: Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet, 2009; srednja ocjena: 9,25 Specijalističke studije 2: Spec. App: Univerzitet Crne Gore, Institut za strane jezike, 2009; srednja ocjena: 9,13 Osnovne studije: BA: Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet, 2007; srednja ocjena: 9,10
Radno iskustvo	2017 – danas: Tumač za engleski jezik 2015 – 2018: UNHCR, Saradnik za komunikacije i javno informisanje 2014 – 2018: Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet: Honorarni saradnik u nastavi za engleski jezik 2013 – 2013: VU University Amsterdam: Reserach Intern 2012 – 2012: UNHCR: Asistent za operativne poslove 2009 – 2010: Ministarstvo evropskih integracija: prevodilac/lektor odgovora na Upitnik Evropske komisije (crnogorski – engleski) 2008 – 2012: Univerzitet Crne Gore, Institut za strane jezike: Honorarni saradnik u nastavi (engleski jezik struke)
Popis radova	Bulatović, S. (2019). The role of orthographic and phonetic distances in mutual intelligibility between Montenegrin and Bulgarian. <i>Logos & Littera: Journal of Interdisciplinary Approaches to Text</i> 6(1), 49–66, DOI: https://doi.org/10.31902/LL.2019.6.1.3 . Bulatović, S., Schüppert, A., & Gooskens, C. (2019). Receptive multilingualism vs. ELF: How well do Slovenes understand Croatian compared to Croatian speakers' English?. <i>Journal of English as a Lingua Franca</i> 8(1), 37–65. DOI: https://doi.org/10.1515/jelf-2019-2005 .

	Bulatović, S. (2014). <i>Lingua franca vs. lingua receptiva: Does English always work better?</i>. MA thesis (mentori: Anja Schüppert & Charlotte Gooskens). Groningen: University of Groningen. Bulatović, S. (2012). Nove slivenice u engleskom jeziku – jednokratne tvorevine ili konsolidovani neologizmi? <i>Zbornik radova sa Druge konferencije DPLCG „Mi o jeziku, jezik o nama“</i>. Podgorica: Društvo za primijenjenu lingvistiku Crne Gore.
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	Primjena koncepta engleskog jezika kao <i>lingua franca</i> u neanglofonom akademskom kontekstu na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja
Na engleskom jeziku	Applying the concept of English as a lingua franca in a non-Anglophone academic context: the case of Montenegrin higher education
NAPOMENA:	Tekst disertacije će se pisati na engleskom jeziku, u skladu sa Pravilima doktorskih studija (član 11 stav 2).
Obrazloženje teme	
Ovo istraživanje bavi se mogućnostima primjene koncepta engleskog jezika kao <i>lingua franca</i> (ELF) u nastavi na engleskom jeziku na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja. Koncept ELF, koji predstavlja upotrebu engleskog jezika kao sredstva komunikacije između govornika različitih maternjih jezika, do sada je često izostavljan u istraživanjima engleskog kao jezika nastave u različitim akademskim kontekstima. Ovo istraživanje ima za cilj da kroz eksperimentalni pristup ispita da li podizanje svijesti govornika o načinima upotrebe engleskog u svrhu interkulture komunikacije može poboljšati stavove studenata i pragmatičke sposobnosti nastavnika prilikom izvođenja nastave na engleskom jeziku u neanglofonom akademskom kontekstu. Istraživanje se temelji na kritičkoj teoriji jezika (Fairclough 1992 i 1995), kojom se problematizuju ustoličene jezičke norme i ideologije, a sve u cilju kritičkog sagledavanja upotrebe engleskog jezika u nastavi od strane neizvornih govornika. Budući da se sprovodi u kontekstu crnogorskog visokog obrazovanja, istraživanje će putem kvantitativnih i kvalitativnih metoda na sveobuhvatan način takođe pružiti uvid u stavove i potrebe crnogorskih studenata i nastavnog osoblja u pogledu realizacije nastave na engleskom jeziku, što će moći da posluži kao osnova za kreiranje strategije uvođenja engleskog kao jezika nastave na ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori.	
Pregled istraživanja	
Tokom posljednje decenije, engleski jezik se sve više koristi kao jezik nastave na univerzitetima širom Evrope i svijeta. Kontinuirani rast nastave na engleskom jeziku u evropskom visokom obrazovanju podstaknut je afirmacijom programa razmjene kakav je Erasmus i dodatno ojačan prihvatanjem načela Bolonjske deklaracije (Coleman 2006, Doiz et al. 2013, Björkman 2016). Prema istraživanju koje su sproveli Wachter & Maiworm (2014), između 2007. i 2014. godine, broj studijskih programa u Evropi koji se realizuju na engleskom jeziku porastao je sa 2.839 na čak 8.089, a čini se da će se takav trend zadržati i u doglednoj budućnosti. S druge strane, na ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori nijedan studijski program se još uvijek ne izvodi na engleskom jeziku, sa izuzetkom Studijskog programa za engleski jezik i književnost, a slična situacija je i na drugim univerzitetima u regionu Jugoistočne Evrope. Uvođenje nastave na engleskom jeziku postavljeno je kao jedan od prioriteta Vladine Strategije razvoja visokog obrazovanja u Crnoj Gori (2016-2020) i Strategije internacionalizacije Univerziteta Crne Gore za	

period 2016-2020, a dodatno naglašeno u nedavno usvojenoj Strategiji razvoja Univerziteta Crne Gore 2019-2024.

Uprkos tome što se na crnogorskim univerzitetima, uključujući i Univerzitet Crne Gore, već dugo primjenjuje Bolonjska deklaracija, čiji je jedan od ciljeva povećanje mobilnosti studenata, broj dolaznih studenata sa evropskih univerziteta je zanemarljiv. Jedan od razloga za to može biti nepostojanje programa na engleskom jeziku, pa se za studente na razmjeni organizuje isključivo mentorska nastava. To predstavlja značajnu prepreku internacionalizaciji, ali i boljem međunarodnom pozicioniranju crnogorskih univerziteta, budući da su neka istraživanja (npr. Hultgren 2017) pokazala da je rangiranje univerziteta usko povezano sa obimom korišćenja engleskog kao jezika nastave.

Kao što ukazuju dosadašnja istraživanja, uvođenje engleskog jezika u nastavu je vrlo kompleksan i delikatan proces. Iskustva sa brojnih univerziteta su pokazala da ukoliko se engleski jezik u nastavu uvede bez temeljne analize postojećeg stanja, pažljivog planiranja i odgovarajućih mehanizama podrške, to može dovesti do ozbiljnih izazova u realizaciji nastavnih programa na engleskom (Klaassen 2003). Da bi se engleski kao jezik nastave uspješno implementirao, potrebno je sprovesti sistematsku analizu jezičke politike, procijeniti potrebe studenata i nastavnika, prilagoditi studijske programe i nastavne planove, te adekvatno pripremiti sve činioce. Kako navode Doiz et al. (2013), svaki obrazovni kontekst ima svoje specifičnosti, zbog čega je istraživanje svakog pojedinačnog konteksta opravdano i svrsishodno, kako bi se na osnovu konkretnih nalaza formirala odgovarajuća jezička politika u pogledu realizacije nastave na engleskom jeziku.

U istraživanjima vršenim u različitim nacionalnim kontekstima (npr. Doiz et al. 2011, Drljača Margić & Vodopija-Krstanović 2015) utvrđeno je da je jedan od glavnih izazova za uspješno sprovođenje nastave na engleskom jeziku bojazan nastavnog osoblja i studenata da njihove kompetencije iz engleskog jezika nijesu na odgovarajućem nivou. Tradicionalno, vještine engleskog jezika mjere se u odnosu na izvornog govornika, pri čemu se odstupanja od standardnog engleskog jezika obično smatraju preprekom uspješnoj komunikaciji. Međutim, empirijska istraživanja tokom prethodne dvije decenije (npr. Jenkins 2000, Seidlhofer 2009, Hülbauer 2009, Björkman 2010, Cogo & Dewey 2012 i mnogi drugi) ubjedljivo pokazuju da su za efikasnu komunikaciju na engleskom jeziku elementi poput razumljivosti, prilagođavanja sagovorniku, diskursnog repertoara, te interkulturene kompetencije mnogo važniji od strogog poštovanja normi izvornih govornika. To se takođe odnosi i na interakciju u akademskom kontekstu, gdje se efikasnost komunikacije na engleskom mnogo više ogleda u pragmatičkim nego u lingvističkim kompetencijama, posebno kroz strategije signaliziranja važnosti, eksplicitnosti, ponavljanja i slično (Björkman 2010, 2011 i 2013, Mauranen 2012).

Ovi empirijski dokazi predstavljaju osnovne postulate fenomena engleskog jezika kao *lingua franca* (ELF), koji podrazumijeva upotrebu engleskog kao sredstva komunikacije između govornika različitih maternjih jezika, pri čemu je taj jezik najčešće i jedini vid sporazumijevanja (Seidlhofer 2011). U takvoj vrsti interakcije između govornika različitih maternjih jezika, norme izvornih govornika, uključujući fonološka pravila, leksičko-gramatičku preciznost i anglofonu pragmatičku kompetenciju, nijesu presudne za uspješnu komunikaciju, već upravo gorenavedeni aspekti. Međutim, usljed čvrsto usađenog mišljenja da norme komunikacije na engleskom treba da određuju izvorni govornici (up. Widdowson 1994), te nedostatka svijesti o ovom konceptu, mnogi nastavnici i studenti imaju pogrešna očekivanja o tome kako uspješna upotreba engleskog jezika treba da izgleda, što često rezultira manjkom samopouzdanja kod nastavnika/studenata i

negativnim stavovima prema nestandardnoj upotrebi jezika, iako to u načelu ne predstavlja prepreku u komunikaciji (v. Ljosland 2011, Kuteeva 2018). Takođe, neka istraživanja (npr. Kuteeva & Airey 2014) ukazuju na to da i među studentima različitih akademskih disciplina mogu postojati razlike u stavovima prema upotrebi engleskog jezika od strane neizvornih govornika.

I pored toga što engleski kao jezik nastave predstavlja tipičnu situaciju u kojoj učestvuju govornici iz različitih lingvokulturoloških zajednica, istraživanja engleskog kao jezika nastave kroz prizmu koncepta ELF i interkulturene kompetencije su još uvijek u povoju. Iako neki istraživači (npr. Murata & Iino 2018) smatraju da je za uspješnu upotrebu engleskog kao jezika nastave neohodno razviti svijest o prirodi komunikacije između govornika različitih maternjih jezika i različitih kulturoloških osobenosti, do sada nijedna studija nije empirijski ispitala da li razvijanje interkulturene kompetencije i svijesti o konceptu ELF u visokom obrazovanju dovodi do boljih stavova prema upotrebi engleskog jezika u nastavi od strane nematernjih govornika, a samim tim i i do uspješnije realizacije nastave na engleskom jeziku. Upravo će ovo istraživanje pokušati da kroz eksperimentalni pristup osvijetli ovaj prepoznati nedostatak u naučnom znanju, i to kroz primjenu kritičke teorije jezika (critical language study) i kritičke analize diskursa (critical discourse analysis) Normana Ferkla (Fairclough 1992, 1995), kojom se problematizuje pojam prikladnosti u jeziku, kreira kritička svijest prema standardnim jezičkim normama i razvija tolerancija prema varijacijama u jezičkoj upotrebi, posebno u interkulturnoj komunikaciji.

Cilj i hipoteze

Cilj ovog istraživanja jeste da ispita različite načine primjene načela engleskog jezika kao *lingua franca* u nastavi na engleskom jeziku u neanglofonom akademskom kontekstu na primjeru crnogorskog visokog obrazovanja, a sve radi poboljšanja efikasnosti nastave na engleskom jeziku.

Na osnovu naprijed izloženih teorijskih razmatranja, a u skladu sa metodologijom društvenih nauka (Creswell 2009), ovo istraživanje pokušaće da odgovori na sljedeća istraživačka pitanja:

- IP 1: Da li kritička svijest o upotrebi engleskog kao *lingua franca* dovodi do pozitivnijih stavova prema nastavi na engleskom jeziku koju izvode neizvorni govornici?
- IP 2: Da li svijest o upotrebi engleskog kao *lingua franca* pozitivno utiče na repertoar pragmatičkih strategija predavača koji nastavu izvode na engleskom jeziku?
- IP 3: Da li postoje razlike u stavovima prema nastavnicima koji nijesu izvorni govornici engleskog među studentima iz različitih akademskih oblasti?
- IP 4: Koje su implikacije stavova, uvjerenja i očekivanja studenata, nastavnika i drugih činilaca u crnogorskom visokom obrazovanju na upotrebu engleskog jezika kao *lingua franca* u nastavi?

Imajući u vidu istraživačka pitanja, u ovom istraživanju polazimo od sljedećih hipoteza:

- H1: Upoznavanje sa konceptom ELF vodi ka uspješnijoj nastavi na engleskom jeziku i pozitivnijem odnosu studenata prema upotrebi engleskog jezika od strane predavača koji nijesu izvorni govornici engleskog jezika.
- H2: Kritička svijest o upotrebi engleskog kao *lingua franca* dovodi do pozitivnijih stavova prema nastavi na engleskom jeziku koju izvode neizvorni govornici.
- H3: Svijest o upotrebi engleskog kao *lingua franca* pozitivno utiče na repertoar pragmatičkih strategija predavača koji nastavu izvode na engleskom jeziku.
- H4: Nastavnici, studenti i ostali činilci imaju različite stavove, uvjerenja i očekivanja u pogledu upotrebe engleskog jezika kao *lingua franca* u nastavi, pri čemu ti stavovi, uvjerenja i očekivanja imaju ključnu ulogu u realizaciji nastave na engleskom jeziku u neanglofonom kontekstu.

Materijali, metode i plan istraživanja

Kako bi se na sveobuhvatan način odgovorilo na istraživačka pitanja, ova studija imaće eksplorativnu i eksperimentalnu komponentu. Kada je u pitanju eksplorativni dio istraživanja, putem kvantitativnih i kvalitativnih metoda osvjetlićemo predmetni obrazovni kontekst na primjeru Univerziteta Crne Gore, posebno u pogledu stavova nastavnika i studenata prema izvođenju nastave na engleskom jeziku. Kao što ukazuju Doiz et al (2013), svaki obrazovni kontekst ima svoja specifična obilježja, zbog čega su istraživanja svakog konteksta ponaosob neophodna da bi se razumjela sociolingvistička stvarnost u kojoj se engleski jezik upotrebljava kao sredstvo nastave. Podaci za potrebe istraživanja bie prikupljeni putem upitnika, koji će se sastojati od najmanje 20 pitanja o dosadašnjim iskustvima sa nastavom na engleskom jeziku, očekivanjima u pogledu izvođenja nastave na engleskom i percepciji internacionalizacije. Upitnici će biti prilagođeni svakoj od grupa, pa će jedan biti namijenjen nastavnicima, a drugi studentima.

Specifične potrebe i uvjerenja nastavnika i studenata u vezi sa nastavom na engleskom jeziku, uključujući odnos prema normama standardnog engleskog jezika, biće utvrđeni pomoću polustrukturiranih intervjua i fokus grupa. Pored toga, tokom istraživanja biće ispitani i stavovi studenata na razmjeni u pogledu nastave na engleskom jeziku u crnogorskom visokom obrazovanju, takođe putem individualnih polustrukturiranih intervjua. Ovim pristupom će se omogućiti dubinski uvid u ne tako očigledne jezičke ideologije i identitete nastavnika i studenata u pogledu upotrebe engleskog jezika u akademskom kontekstu koji do sada nikada nije realizovao nastavu na engleskom jeziku.

Eksperimentalni dio istraživanja biće usredsređen na ispitivanje različitih načina primjene načela koncepta ELF u nastavi na engleskom jeziku u neanglofonom akademskom kontekstu. Kako bi se empirijski ispitalo da li razvijanje kritičke svijesti o upotrebi engleskog kao *lingua franca* pozitivno utiče na stavove prema predavačima koji izvode nastavu na nematernalnom engleskom jeziku, biće sproveden eksperiment sa studentima Univerziteta Crne Gore, koji će biti podijeljeni u dvije grupe – eksperimentalnu i kontrolnu, od kojih će svaka brojati po najmanje 20 studenata. Eksperimentalna grupa će pohađati interaktivnu radionicu na temu koncepta ELF i interkulture komunikacije, čiji će cilj biti podizanje kritičke svijesti studenata o realnoj upotrebi engleskog jezika u susretima sa govornicima različitih maternjih jezika. Radionica će biti realizovana tokom jedne radne sedmice i biće podijeljena u tri sesije od po 90 minuta, a temeljiće se na pedagoškim metodama podizanja svijesti (v. Schluer 2016) i kritičkoj teoriji jezika (Fairclough 1992). S druge strane, kontrolna grupa neće imati takvu obuku. Učesnici iz obje grupe potom će odslušati snimljeno predavanje nastavnika čiji maternji jezik nije engleski, nakon čega će im biti dat upitnik na osnovu kojeg će se ispitati njihovi stavovi prema upotrebi engleskog jezika od strane predavača čiji maternji jezik nije engleski. Pitanja u upitniku biće formulisana u vidu Likertove skale kako bi se kasnije mogla analizirati uz pomoć statističkih metoda. Očekuje se da će rezultati pokazati da li kritička svijest o konceptu ELF može pozitivno uticati na stavove studenata prema nastavniku koji nije izvorni govornik engleskog jezika. U cilju dobijanja detaljnijeg uvida u stavove, nakon upitnika će sa odabranim učesnicima eksperimenta iz obje grupe biti sprovedeni pojedinačni intervjui.

U drugom eksperimentu ispitaće se da li podizanje svijesti o konceptu ELF dovodi do šireg repertoara upotrebe pragmatičkih strategija kod predavača koji nije izvorni govornik engleskog jezika. Da bismo utvrdili navedeno, odabrani nastavnik će jedno predavanje održati bez prethodnog upoznavanja sa konceptom ELF, a drugo nakon obuke iz ovog domena, nakon čega ćemo metodama analize diskursa ispitati upotrebu pragmatičkih strategija prije i nakon obuke. Kvalitativnom analizom će se pružiti uvid u upotrebu i vrste pragmatičkih strategija, dok će

kvantitativna analiza omogućiti poređenje između dva predavanja u pogledu učestalosti pragmatičkih strategija.

Pored navedenog, u istraživanju ćemo empirijski ispitati da li među studentima različitih akademskih disciplina postoji razlika u stavovima prema upotrebi engleskog jezika kao *lingua franca* od strane neizvornih govornika. Neka istraživanja (npr. Kuteeva & Airey 2014) ukazuju na to da studenti iz oblasti prirodnih i tehničkih nauka imaju tolerantniji pristup prema engleskom koji odstupa od normi izvornih govornika od studenata društvenih i humanističkih nauka. Međutim, ovi nalazi još uvijek treba da budu empirijski potkrijepljeni. U tu svrhu, u ovom istraživanju poredićemo stavove studenata prirodnih/tehničkih, društvenih i humanističkih nauka prema upotrebi engleskog od strane nastavnika kojem maternji jezik nije engleski, uz očekivanje da će studenti prirodnih nauka imati veći stepen tolerancije prema jezičkim odstupanjima od normi izvornih govornika od studenata društvenih i naročito humanističkih nauka. U eksperimentu će studenti iz tri različite oblasti slušati isto snimljeno predavanje, nakon čega će popuniti upitnik sa pitanjima o jezičkim stavovima. Podaci iz upitnika biće statistički analizirani pomoću analize varijansi, čime će se kvantitativno uporediti stavovi tri grupe. Očekuje se da će rezultati potvrditi hipotezu da postoje razlike u stavovima među studentima različitih disciplina, što bi impliciralo da bi prilikom upotrebe engleskog kao jezika nastave u obzir trebalo da budu uzete i moguće razlike među naučnim oblastima.

Očekivani naučni doprinos

Ovo istraživanje osvijetliće mogućnosti primjene načela engleskog jezika kao *lingua franca* u nastavi na engleskom jeziku i biti jedno od prvih kojim će se empirijski ispitati značaj podizanja kritičke svijesti o engleskom jeziku kao sredstvu interkulture komunikacije za realizaciju visokoškolske nastave na engleskom jeziku u neanglofonom akademskom kontekstu. Nova saznanja u pogledu podizanja svijesti o konceptu ELF u nastavi na engleskom jeziku će na taj način biti primjenjiva i na druge obrazovne kontekste, pa ovaj istraživački projekat stoga ima i nadnacionalni značaj.

Budući da engleski kao jezik nastave do sada nije bio predmet sistematskog istraživanja u Crnoj Gori, ovim istraživačkim projektom će se steći uvid u specifičnosti uvođenja nastave na engleskom jeziku u crnogorski sistem visokog obrazovanja, ali i pružiti naučno i istraživački utemeljene smjernice koje donosioci odluka mogu uzeti u obzir prilikom koncipiranja jezičke politike kada je u pitanju engleski kao jezik nastave. Istovremeno, rezultati će dati doprinos razumijevanju sociolingvističke stvarnosti u Jugoistočnoj Evropi, gdje su istraživanja na polju engleskog kao jezika nastave i funkcije engleskog kao *lingua franca* još uvijek u ranoj fazi.

Spisak objavljenih radova kandidata

Bulatović, S. (2019). The role of orthographic and phonetic distances in mutual intelligibility between Montenegrin and Bulgarian. *Logos & Littera: Journal of Interdisciplinary Approaches to Text* 6(1), 49–66, DOI: <https://doi.org/10.31902/LL.2019.6.1.3>.

Bulatović, S., Schüppert, A., & Gooskens, C. (2019). Receptive multilingualism vs. ELF: How well do Slovenes understand Croatian compared to Croatian speakers' English?. *Journal of English as a Lingua Franca* 8(1), 37–65. DOI: <https://doi.org/10.1515/jelf-2019-2005>.

Bulatović, S. (2012). Nove slivenice u engleskom jeziku – jednokratne tvorevine ili konsolidovani neologizmi? *Zbornik radova sa Druge konferencije DPLCG „Mi o jeziku, jezik o nama“*. Podgorica: Društvo za primijenjenu lingvistiku Crne Gore.

Popis literature

- Björkman, B. (2010). So you think you can ELF: English as a lingua franca as the medium of instruction. *Hermes* 45, 77–96.
- Björkman, B. (2011). Pragmatic strategies in English as an academic lingua franca: Ways of achieving communicative effectiveness. *Journal of Pragmatics* 43(4), 950–964.
- Björkman, B. (2013). *English as an Academic Lingua Franca: An Investigation of Form and Communicative Effectiveness*. New York: De Gruyter Mouton.
- Björkman, B. (2016). English-medium instruction and English as the lingua franca in Higher Education in central and northern Europe. In M-L. Pitzl & R. Osimk-Teasdale. (eds.), *English as a Lingua Franca: Perspectives and Prospects*. Berlin: De Gruyter, 57–68.
- Cogo, A., & Dewey, M. (2012). *Analysing English as a Lingua Franca: A Corpus-Driven Investigation*. London: Continuum.
- Coleman, J. A. (2006). English-medium teaching in European higher education. *Language Teaching* 39/1, 1–14.
- Cots, J. M. (2013). Introducing English-medium instruction at the University of Lleida, Spain: Intervention, beliefs and practices. In D. Doiz, D. Lasagabaster, & J. M. Sierra (eds.), *English-medium instruction at universities: Global challenges*. Bristol: Multilingual Matters, 106–128.
- Creswell, J. W. (2009). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Dearden, J. (2014). *English as a medium of instruction – a growing global phenomenon*. London: The British Council.
- Dimova, S., Hultgren, A., & Jensen, C. (eds.). (2015). *English-Medium Instruction in European Higher Education*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.
- Doiz, A., Lasagabaster, D., & Sierra, J. M. (2011). Internationalisation, multilingualism and English-medium instruction: The teachers' perspective. *World Englishes* 30, 345–359.
- Doiz, A., Lasagabaster, D., & Sierra, J. M. (eds.). (2013). *English-Medium Instruction at Universities: Global Challenges*. Bristol: Multilingual Matters.
- Drljača Margić, B. & Vodopija-Krstanović I. (2015). Introducing EMI at a Croatian university: Can we bridge the gap between global emerging trends and local challenges?. In S. Dimova, A. Hultgren & C. Jensen (eds.), *English-Medium Instruction in European Higher Education*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, 65–87.
- Fairclough, N. (1992). *Critical Language Awareness*. London: Longman.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.
- Galloway, N. (2011). *An investigation of Japanese university students' attitudes towards English*. Doctoral dissertation. Southampton: University of Southampton.
- Hultgren, A. K. (2017). The drive towards English as a medium of instruction in non-English-dominant European higher education: The role of university rankings. In E. Macaro (ed.), *English medium instruction: Global views and countries in focus: Introduction to the symposium held at the Department of Education, University of Oxford on Wednesday 4 November 2015*. *Language Teaching*, 1–18.

- Hülmbauer, C. (2009). "We don't take the right way. We just take the way that we think you will understand": the shifting relationship between correctness and effectiveness in ELF. In A. Mauranen & E. Ranta (eds.), *English as a Lingua Franca: Studies and Findings*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 323–347.
- Jenkins, J. (2000). *The phonology of English as an international language*. Oxford: Oxford University Press.
- Jenkins, J. (2014). *English as a Lingua Franca in the International University*. London: Routledge.
- Jenkins, J., Baker, W., & Dewey, M. (eds.). (2018). *The Routledge Handbook of English as a Lingua Franca*. Abingdon: Routledge.
- Jenkins, J. (2019). English medium instruction in higher education: The role of English as lingua franca. In X. Gao (ed.) *Second Handbook of English Language Teaching*. Springer International Handbooks of Education. Springer International Publishing.
- Jenkins, J., & Mauranen, A. (2019). *Linguistic diversity on the international campus. Insider accounts of the use of English and other languages in ten universities within Asia, Australasia and Europe*. London: Routledge.
- Jensen, C., Denver, L., Mees, I. M., & Werther, C. (2013). Students' attitudes to lecturers' English in English-medium higher education in Denmark. *Nordic Journal of English Studies* 12(1), 87–112.
- Klaassen, R. (2003). English-medium degree programmes in higher education: from implementation to quality assurance. In C. van Leeuwen & R. Wilkinson (eds.), *Multilingual Approaches in University Education: Challenges and Practices*. Nijmegen: Uitgeverij Valkhof Pers & Universiteit, 119–143.
- Kuteeva, M. (2018). Researching English-medium instruction at Swedish universities: Developments over the past decade. In K. Murata (ed.), *English-Medium Instruction from an English as a Lingua Franca Perspective: Exploring the Higher Education Context*. Abingdon: Routledge, 46–63.
- Kuteeva, M., & Airey, J. (2014). Disciplinary differences in the use of English in higher education: Reflections on recent language policy developments. *Higher Education* 67(5), 533–549.
- Lopriore L., & Vettorel, P. (2015). Promoting Awareness of Englishes and ELF in the English Language Classroom. In H. Bowles & A. Cogo (eds.), *International Perspectives on English as Lingua Franca: pedagogical insights*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 13–34.
- Macaro, E., Curle, S., Pun, J., An, J., & Dearden, J. (2018). A systematic review of English medium instruction in higher education. *Language Teaching* 51(1), 36–76.
- Mauranen, A. (2012). *Exploring ELF: Academic English Shaped by Non-Native Speakers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Murata, K. (ed.). (2018). *English-Medium Instruction from an English as a Lingua Franca Perspective: Exploring the Higher Education Context*. London: Routledge.
- Murata, K., & Iino, M. (2018). EMI in higher education: An ELF perspective. In J. Jenkins, W. Baker & M. Dewey (eds.), *The Routledge Handbook of English as a Lingua Franca*. London: Routledge, 400–412.
- Schluer, J. (2016). Raising awareness of culture in academic communication: A workshop concept. In L. Lopriore & E. Grazi (eds.), *Intercultural Communication. New Perspectives from*

ELF. Rome: Roma Tre Press, 447–471.

Seidlhofer, B. (2009). Accommodation and the idiom principle in English as a lingua franca. *Intercultural Pragmatics* 6(2), 195–215.

Seidlhofer, B. (2011). *Understanding English as a Lingua Franca*. Oxford: Oxford University Press.

Sifakis, N. (2019). ELF awareness in ELT: principles and processes. *Applied Linguistics* 4(2), 288–306.

Tatsioka, Z., Seidlhofer, B., Sifakis, N., & Ferguson, G. (eds.). (2018). *Using English as a Lingua Franca in Education in Europe*. Berlin: De Gruyter Mouton.

Wächter, B., & Maiworm, F. (eds.). (2014). *English-Taught Programmes in European Higher Education: The Stay of Play*. Bonn: Lemmens Medien.

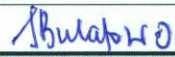
Wang, Y. (2015). Language awareness and ELF perceptions of Chinese university students. In H. Bowles & A. Cogo (eds.), *International Perspectives on English as Lingua Franca: pedagogical insights*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 96–116.

Wilkinson, R. (2013). English-medium instruction at a Dutch university: Challenges and pitfalls. In D. Doiz, D. Lasagabaster, & J. M. Sierra (eds.), *English-medium instruction at universities: Global challenges*. Bristol: Multilingual Matters.

Widdowson, H. G. (1994). The ownership of English. *TESOL Quarterly* 28(2), 377–389.

SAGLASNOST PREDLOŽENOG/IH MENTORA I DOKTORANDA SA PRIJAVOM

Odgovorno potvrđujem da sam saglasan sa temom koja se prijavljuje.

Prvi mentor	Prof. dr Milica Vuković Stamatović	
Drugi mentor		
Doktorand	Stefan Bulatović	

IZJAVA

Odgovorno izjavljujem da doktorsku disertaciju sa istom temom nisam prijavio/la ni na jednom drugom fakultetu.

U Podgorici, 30. jun 2020.

Ime i prezime doktoranda

Stefan Bulatović